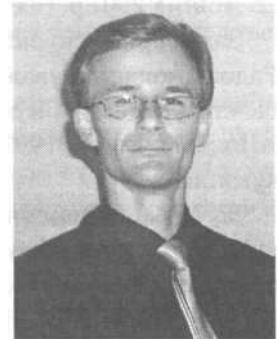

НОВІ ПРАВИЛА ПЕРЕХОДУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ ПРИ ПЕРЕХОДІ ПРАВА НА ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК, БУДІВЛЮ АБО СПОРУДУ: ПОДОЛАННЯ ДВОЗНАЧНОСТЕЙ

Андрей СМІТЮХ

НОВЫЕ ПРАВИЛА ПЕРЕХОДА ПРАВА СОБСТВЕННОСТИ НА
ЗЕМЕЛЬНЫЙ УЧАСТОК ПРИ ПЕРЕХОДЕ ПРАВА НА ЖИЛОЙ ДОМ,
СТРОЕНИЕ ИЛИ СООРУЖЕНИЕ: ПРЕОДОЛЕНИЕ
ДВОЗНАЧНОСТЕЙ

Андрій СМІТЮХ,
кандидат юридичних
наук, юрист юридичної
фірма «АНК»,
м. Одеса

■ Розглянуто останні зміни до статті 120 Земельного кодексу України.

Ключові слова: права на чужі земельні ділянки, розбіжності між законодавчими актами.

■ Рассмотрены последние изменения к статье 120 Земельного кодекса Украины.

Ключевые слова: права на чужие земельные участки, разногласия между законодательными актами.

20 червня 2007 року з публікацією в № 108 газети «Урядовий кур'єр» набув сили Закон України № 997-V від 27 квітня 2007 р. «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України», прийнятий Верховною Радою України з ініціативи Кабінету Міністрів України [1].

Отже, до цілої низки Законів України внесено, нарешті, зміни, покликані усунути розбіжності між цими актами та Цивільним кодексом України № 435-IV від 16 січня 2003 р. (далі - ЦК України) [2]. Ідеться про Закони України: № 37-IV від 4 липня 2002 р. «Про зерно та ринок зерна в Україні» [3]; №2918-111 від 10 січня 2002 р. «Про питну воду та питне водопостачання» [4]; № 85/96-ВР від 7 березня 1996р. «Про страхування» [5]; № 2346-III від 5 квітня 2001 р. «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [6]; № 2811-XII від 21 листопада 1992 р. «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» [7]; №2121-111 від 7 грудня 2000 р. «Про банки і банківську діяльність» [8]; № 1953-III від 14 вересня 2000р. «Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва» [9]; № 1805-III від 8 червня 2000 р. «Про охорону культурної спадщини» [10]; № 1007-XIV від 16 червня 1999р.

«Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» [11]; № 710/97-ВР від 10 грудня 1997 р. «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» [12]; № 575/97-ВР від 16 жовтня 1997 р. «Про електроенергетику» [13]; № 334/94-ВР від 28 грудня 1994р. «Про оподаткування прибутку підприємств» [14]; № 280/97-ВР від 21 травня 1997 р. «Про місцеве самоврядування в Україні» [15]; № 2163-XII від 4 березня 1992 р. «Про приватизацію державного майна» [16]; №2171-XII від 6 березня 1992р. «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» [17]; № 192/96- ВР від 15 травня 1996 р. «Про трубопровідний транспорт» [18]; № 2269-XII від 10 квітня 1992 р. «Про оренду державного та комунального майна» [19]; № 232/94-ВР від 10 листопада 1994 р. «Про транспорт» [20]; № 2654-XII від 2 жовтня 1992р. «Про заставу» [21]; № 1788-XII від 5 листопада 1991р. «Про пенсійне забезпечення» [22]; № 1576-XII від 19 вересня 1991 р. «Про господарські товариства» [23]; № 1264-XII від 25 червня 1991 р. «Про охорону навколишнього природного середовища» [24]; №2801-XII від 19 листопада 1992 р. «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [25]; Кодекс

торговельного мореплавства України № 176/95-ВР від 23 травня 1995 р. [26]; Водний кодекс України № 213/95-ВР від 6 червня 1995 р. [27] та Земельний кодекс України № 2768-III від 25 жовтня 2001 р. (далі - ЗК України) [28].

Закон прийнято після врахування Верховною Радою України зауважень Президента України, що стосувалися змін до Закону України № 1251-XII від 25 червня 1991 р. «Про систему оподаткування» [29].

ЗК України доповнено новими нормами, що стосуються прав на чужі земельні ділянки: сервітуту, емфітевзису та суперфіцію.

Утім, **цю статтю присвячено останнім змінам до статті 120 ЗК України**, однієї з найбільш відомих у кодексі.

Досі ст. 120 ЗК України та ст. 377 ЦК України встановлювали конкуруючі норми щодо переходу права власності на земельну ділянку при переході права будівлю або споруду.

Згідно ст. 120 ЗК, що діяла в редакції 2001 року, при переході права власності на будівлю і споруду право власності на земельну ділянку або її частину **могло** переходити на підставі цивільно-правових угод, а право користування - на підставі договору оренди. При відчуженні будівель та споруд, які розташовані на орендованій земельній ділянці, право на земельну ділянку визначалося згідно з договором оренди земельної ділянки.

Згідно зі ст. 377 ЦК України, до особи, яка придбала житловий будинок, будівлю або споруду, переходить право власності на земельну ділянку, на якій вони розміщені, без зміни її цільового призначення, у розмірах, установлених договором. Якщо договором про відчуження житлового будинку, будівлі або споруди розмір земельної ділянки не визначений, до набувача переходить право власності на ту частину земельної ділянки, яка зайнята житловим будинком, будівлею або спорудою, та на частину земельної ділянки, яка є необхідною для їх обслуговування. Якщо житловий будинок, будівлю або споруду розміщено на земельній ділянці, наданій у користування, то в разі їх відчуження до набувача переходить право користування тією частиною земельної ділянки, на якій їх розміщено, та частиною ділянки, яка необхідна для їх обслуговування.

Отже, якщо ЗК України передбачав необхідність додаткового узгодження питання щодо

землі при відчуженні житлового будинку, будівлі або споруди (далі в тексті - будівля), ЦК України пропонує «автоматичне» вирішення проблеми: покупець та продавець узгоджують лише розмір земельної ділянки, яка переходить до набувача на праві власності, або користування, залежно від того, яким був правовий титул власника будівлі щодо землі.

Слід зазначити, що правозастосовча практика (у тому числі - практика нотаріусів, земельно-порядних органів, органів місцевого самоврядування) йшла шляхом ігнорування положень ст. 377 ЦК України. Так само весь масив підзаконних актів було зорієнтовано на ст. 120 ЗК України.

Наприклад, хоча п. 72 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженої наказом Міністерства юстиції України № 20/5 від 3 березня 2004 р., зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 3 березня 2004 р. за № 283/8882 [30] передбачає, що при посвідченні правочинів про перехід права власності на будівлю нотаріус роз'яснює сторонам зміст ст. 377 ЦК України щодо переходу права власності або права користування на земельну ділянку (її частину), на якій вона розміщена, без зміни її цільового призначення, жодних реальних наслідків це застереження не мало.

Народні депутати України двічі вносили на розгляд Верховної Ради України законопроекти, покликані змінити ст. 377 ЦК України таким чином, щоб вона відповідала ст. 120 ЗК України (проект № 8265 від 10 жовтня 2005 р. народного депутата Л. Кириченко та проект № 2796 від 21 грудня 2006 р. народного депутата О. Буряка).

У пояснювальній записці до проекту № 2796 зазначено, що згідно втіленої в ст. 377 ЦК України «земля є приналежністю об'єктів нерухомості і повинна «слідувати» за ними як головною річчю (об'єктом) нерухомості, а право власності на земельну ділянку при цьому стає похідним (вторинним) від права власності на нерухомість. Закріплена в ст. 377 Цивільного кодексу України норма суперечить ст. 373 цього ж Кодексу, і, що найсуттєвіше, ст. 14 Конституції України, в якій визначено, що «земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. **Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону».**

За таких обставин земля (земельна ділянка) не повинна розглядатися як приналежність розміщеній на ній нерухомості. Правовідносини, які виникають при набутті права володіння, користування чи розпорядження землею (земельною ділянкою) регулюються Земельним кодексом України. Всі інші Закони України з цих питань можуть застосовуватися лише у тому випадку, якщо вони не суперечать нормам Земельного кодексу України».

Цю позицію підтверджував також коментар Інституту проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого до проекту № 2796, в якому ситуація, за якої до особи, що набула у власність будівлі, автоматично переходить і право власності на земельну ділянку, на якій їх розміщено, означає, що «земельна ділянка, на якій розташована будівля, набуває статусу другорядності і є нічим іншим як додатком до будівлі».

Утім, законопроекти № 2796 та № 8265 не було прийнято.

Оскільки зміни до ст. 120 ЗК України є лише однією з багатьох новел Закону України від 27 квітня 2007 року № 997-V, ані в пояснювальній записці до його проекту, ані в зауваженнях Президента України, ані в коментарях Інституту проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого, запропоновані зміни до ст. 120 ЗК України не висвітлювалися та були прийняті, так би мовити, «між іншим».

Отже, відтепер, згідно із Законом України від 27 квітня 2007 року № 997-V, ч. 1 та ч. 2 ст. 120 ЗК України відтворюють положення ст. 377 ЦК України.

Очевидно, що законодавець приводить норми законів у відповідність до концепції Закону України № 1952-IV від 1 липня 2004 р. «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень». Але хоча цей Закон формально діє з 4 серпня 2004 року, передбачена ним єдина система обліку нерухомості, тобто - будівель разом із земельними ділянками, досі не сформована. З іншого боку, оскільки раніше всі норми ЗК України перебували в одному контексті, розбіжності між ст. 377 ЦК України та ст. 120 ЗК України не створювали серйозних проблем через ігнорування положень ЦК України на практиці. Для цього існувала задовільна мотивація: згідно з ч. 1 ст. 2, ч. 1 ст. 3 ЗК України земельні відносини, тобто - суспільні відносини

щодо володіння, користування і розпорядження землею, регулюються Конституцією України, ЗК України, а також прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами, що визначала пріоритет положень ЗК України перед положеннями ЦК України у тому що стосується земельних відносин.

Відтепер єдиний контекст норм ЗК України порушений, наявні протиріччя між ст. 120 ЗК України у новій редакції та ст. ст. 140, 141 ЗК України, які визначають підстави припинення права власності та права користування на земельну ділянку, і серед яких відсутня така підстава, як відчуження нерухомого майна, розташованого на ній.

Можна також обґрунтовувати протиріччя між ст. 120 та ст. 125 ЗК України, відповідно до частини першої якої право власності на земельну ділянку виникає після одержання її власником документа, що посвідчує право власності на земельну ділянку (тобто, згідно ст. 126 ЗК України - державного акту), та його державної реєстрації.

Таким чином, замість усунення двозначностей у законодавстві, Закон України від 27 квітня 2007 року № 997-V поглибив їх. Можна зрозуміти деяких практиків, які зауважують, що ті, хто виписував норму ст. 377 ЦК України (а тепер і ст. 120 ЗК України), мабуть ніколи не стикалися з практичними аспектами справи.

Утім, ігнорувати ці суперечливі положення закону надалі неможливо, отже, слід виробити певний підхід до розв'язання на практиці проблем переходу права власності на земельну ділянку при переході права на будівлю за умов законодавство «як воно є».

На нашу думку, слід виходити з того, що законодавець намагався втілити у діюче право такі ідеї:

1 Умова про перехід до покупця будівлі розташованої під ним земельної ділянки є істотною умовою договору відчуження будівлі.

Відтепер ця умова прямо передбачена ст. 120 ЗК України так само, як ст. 377 ЦК України, отже, є істотною умовою у розумінні ст. 638 ЦК України. Якщо сторони не визначають розмір земельної ділянки, що переходить до набувача будинку, ст. 120 ЗК України надає оцінювальний критерій, на підставі якого проблему може бути розв'язано у подальшому: до набувача

переходить частина земельної ділянки, зайнята будівлею та частина ділянки, необхідна для її використання. Якщо у подальшому сторони не визначать розмір ділянки, що переходить до набувача за згодою, набувач може подати до відчужувача позов про визнання права власності на земельну ділянку, обґрунтовуючи розмір, необхідний для використання будівлі.

2 Договір відчуження будівлі як такий є достатньою підставою для переоформлення права власності на земельну ділянку з відчужувача на набувача у розмірі, визначеному договором, або згідно правил ч. 1 ст. 120 ЗК України. Відтепер єдине несуперечливе розуміння п.«а» ч. 1 ст. 81 ЗК України, згідно якої «громадяни України набувають права власності на земельні ділянки на підставі придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами», є розуміння, згідно якого у цьому положенні йдеться також про договори щодо будівель. На щастя, будова речення дозволяє, в принципі, таке тлумачення. Це, звісно, стосується випадків, коли право власності на земельну ділянку вже було оформлене на відчужувача. Оскільки ч. 2 ст. 120 ЗК України у новій редакції передбачає норму, що стосується випадків, коли земельна ділянка, що зайнята будівлею, належить відчужувану будівлі на праві користування, можна зробити висновок про те, що ч. 1 ст. 120 ЗК України стосується лише випадків, коли ділянка належить відчужувану на праві власності. Якщо право відчужувача будівлі на земельну ділянку не оформлене, набувач згодом здійснює первинне оформлення прав на землю. Таким чином, договір щодо відчуження будівлі, в якому визначені межі ділянки, що переходить набувачеві, має бути підставою для отримання набувачем державного акту на право власності на відповідну земельну ділянку. На заваді може стати лише п. 1.16 затвердженої наказом Державного комітету України по земельних ресурсах №43 від 4 травня 1999р. Інструкції про порядок складання, видачі, реєстрації і зберігання державних актів на право власності на земельну ділянку і право постійного користування земельною ділянкою та договорів оренди землі [32], згідно з яким документація зі складання державного акту на право власності на земельну ділянку включає договір **відчуження земельної ділянки** (договір купівлі-продажу, дарування, міни, інші цивільно-правові угоди).

Оскільки відтепер істотною умовою договору відчуження будівлі є, згідно закону, перехід до набувача права власності (тобто - відчуження) земельної ділянки, цю норму підзаконного акту можна тлумачити таким чином, що вона включає також договори відчуження будівель. Утім, для запобігання виникненню розбіжностей у застосуванні законодавства цю норму слід викласти у контексті положень ЦК України та ЗК України.

Отже, можна рекомендувати сторонам договорів, за якими відчужуються будівлі, розташовані на земельних ділянках, що належать відчужувачеві на праві власності:

вносити до договору застереження про те, що разом з будівлею відчужується земельна ділянка певною площею¹, а до набувача переходить право власності також на цю земельну ділянку, або укласти одночасно окремий договір відчуження земельної ділянки;

враховувати ціну земельної ділянки визначаючи ціну договору відчуження будівлі у разі, якщо окремий договір відчуження земельної ділянки не укладається;

в момент укладення договору відчуження будівлі передавати набувачеві державний акт на право власності на земельну ділянку.

Все це дозволить уникнути судових спорів між відчужувачем та набувачем будівлі та земельної ділянки у подальшому.

Утім, у деяких випадках виконати всі ці умови неможливо, наприклад - якщо сторони поспішають укласти договір, але не мають часу для оформлення технічної документації на частину земельної ділянки. Саме тоді у договорі слід зазначити лише розмір земельної ділянки, із застереженням що її межі буде визначено пізніше.

У таких випадках слід пам'ятати, що право власності на земельну ділянку, розташовану під будівлею та поруч у розмірі, необхідному для користування переходить до набувача в силу прямої вказівки закону, незалежно від того, чи

1 При цьому якщо відчужується вся ділянка, достатньо зробити посилання на дані державного акту. Якщо йдеться про частину ділянки найкраще рішення - це підготувати технічну документацію на ділянку, що відчужується. У разі її відсутності, слід, напевно, зазначити лише розмір ділянки та робити посилання про те, що межі буде встановлено пізніше.

домовилися відчужувати з набувачем щодо розміру цієї ділянки.

Від нотаріуса, як і раніше вимагається лише роз'яснити сторонам зміст ст. 377 ЦК України (та, відповідно - ст. 120 ЗК України), як цього вимагає п. 72 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.

Отже, відмову нотаріуса від вчинення нотаріальних дій у разі, якщо сторони не бажають зазначити межі, або розмір земельної ділянки, що переходить до набувача будівлі, слід вважати незаконною, оскільки вона порушує абзац 2 ч. 1 ст. 120 ЗК України.

Слід також зазначити, що у разі відчуження

садиби сторони договору мають можливість обійти обмеження ст. 120 ЗК України, ст. 377 ЦК України та залишити право власності на земельну ділянку за відчужувачем: згідно ст. 381 ЦК України садибою є земельна ділянка разом з розташованими на ній житловим будинком, господарсько-побутовими будівлями, наземними і підземними комунікаціями, багаторічними насадженнями, причому у разі відчуження житлового будинку вважається, що відчужується вся садиба, якщо інше не встановлено договором або законом, зк

Список використаних джерел

- 1 Закон України № 997-V від 27 квітня 2007 р. «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України» // Урядовий кур'єр від 20.06.2007. - № 108.
- 2 Цивільний кодекс України № 435-IV від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003. - 2003. - № 40. - Ст. 356.
- 3 Закон України № 37-IV від 4 липня 2002 р. «Про зерно та ринок зерна в Україні» // Відомості Верховної Ради України від 30.08.2002. - 2002. - № 35. - Ст. 258.
- 4 Закон України № 2918-111 від 10 січня 2002р. «Про питну воду та питне водопостачання» // Офіційний вісник України від 22.02.2002. - 2002. - № 6. - С. 1, ст. 223, код акту 21400/2002.
- 5 Закон України № 85/96-ВР від 7 березня 1996р. «Про страхування» // Відомості Верховної Ради України від 30.04.1996. - 1996. - № 18. - Ст. 78.
- 6 Закон України № 2346-111 від 5 квітня 2001р. «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» // Відомості Верховної Ради України від 20.07.2001. - 2001. - № 29. - Ст. 137.
- 7 Закон України № 2811 -XII від 21 листопада 1992р. «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» // Відомості Верховної Ради України від 02.02.1993. - 1993. - № 5. - Ст. 21.
- 8 Закон України № 2121-III від 7 грудня 2000 р. «Про банки і банківську діяльність» // Відомості Верховної Ради України від 09.02.2001. - 2001. - № 5. - Ст. 30.
- 9 Закон України № 1953-III від 14 вересня 2000 р. «Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва» // Відомості Верховної Ради України від 10.11.2000. - 2000. - № 45. - Ст. 375.
- 10 Закон України № 1805-III від 8 червня 2000р. «Про охорону культурної спадщини» // Відомості Верховної Ради України від 29.09.2000. - 2000. - № 39. - Ст. 333.
- 11 Закон України № 1007-XIV від 16 червня 1999р. «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» // Відомості Верховної Ради України від 15.10.1999. - 1999. - № 41. - Ст. 377.
- 12 Закон України № 710/97-ВР від 10 грудня 1997 р. «Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні» // Відомості Верховної Ради України від 13.04.1998. - 1998. - № 15. - Ст. 67.
- 13 Закон України № 575/97-ВР від 16 жовтня 1997 р. «Про електроенергетику» // Відомості Верховної Ради України від 23.01.1998. - 1998. - № 1. - Ст. 1.
- 14 Закон України № 334/94-ВР від 28 грудня 1994 р. «Про оподаткування прибутку підприємств» // Відомості Верховної Ради України від 24.01.1995. - 1995. - № 4. - Ст. 28.
- 15 Закон України № 280/97-ВР від 21 травня 1997 р. «Про місцеве самоврядування в Україні» // Відомості Верховної Ради України від 25.06.1997. - 1997. - № 24. - Ст. 170.

- 16 Закон України №2163-ХІІ від 4 березня 1992р. «Про приватизацію державного майна» // Відомості Верховної Ради України від 16.06.1992. - 1992. -№ 24. - Ст. 348.
- 17 Закон України №2171-ХІІ від 6 березня 1992р. «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» // Відомості Верховної Ради України від 16.06.1992. — 1992. - № 24. - Ст. 350.
- 18 Закон України № 192/96-ВР від 15 травня 1996 р. «Про трубопровідний транспорт» // Відомості Верховної Ради України від 16.07.1996. - 1996. -№ 29. - Ст. 139.
- 19 Закон України №2269-ХІІ від 10 квітня 1992 р. «Про оренду державного та комунального майна» // Відомості Верховної Ради України від 28.07.1992. - 1992. - № 30. - Ст. 416.
- 20 Закон України № 232/94-ВР від 10 листопада 1994 р. «Про транспорт» // Відомості Верховної Ради України від 20.12.1994. - 1994. -№ 51. - Ст. 446.
- 21 Закон України № 2654-ХІІ від 2 жовтня 1992 р. «Про заставу» // Відомості Верховної Ради України від 24.11.1992. - 1992. -№ 47. - Ст. 642.
- 22 Закон України № 1788-ХІІ від 5 листопада 1991 р. «Про пенсійне забезпечення» // Відомості Верховної Ради України від 21.01.1992. - 1992. - № 3. - Ст. 10.
- 23 Закон України № 1576-ХІІ від 19 вересня 1991 р. «Про господарські товариства»//Відомості Верховної Ради України від 03.12.1991.- 1991.-№49.-Ст. 682.
- 24 Закон України № 1264-ХІІ від 25 червня 1991 р. «Про охорону навколишнього природного середовища» // Відомості Верховної Ради України від 08.10.1991. - 1991. - № 41. - Ст. 546.
- 25 Закон України № 2801-ХІІ від 19 листопада 1992 р. «Основи законодавства України про охорону здоров'я» // Відомості Верховної Ради України від 26.01.1993. - 1993. - № 4. - Ст. 19.
- 26 Кодекс торговельного мореплавства України № 176/95-ВР від 23 травня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України від 21.11.1995. - 1995. - № 47. - Ст. 349.
- 27 Водний кодекс України № 213/95-ВР від 6 червня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України від 13.06.1995,- 1995.-№24-Ст. 189.
- 28 Земельний кодекси України №2768-111 від 25 жовтня 2001р. // Відомості Верховної Ради України від 25.01.2002. - 2002. - № 3. - Ст. 27.
- 29 Закон України № 1251-ХІІ від 25 червня 1991 р. «Про систему оподаткування» // Відомості Верховної Ради України від 24.09.1991. - 1991. - № 39. - Ст. 510.
- 30 Наказ Міністерства юстиції України № 20/5 від 3 березня 2004 р. «Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» // Офіційний вісник України від 26.03.2004. - 2004. - № 10. - С. 315, ст. 639, код акту 28034/2004.
- 31 Закон України № 1952-ІV від 1 липня 2004 р. «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» //Відомості Верховної Ради України від 17.12.2004. - 2004. - №51.-Ст. 553.
- 32 Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах № 43 від 4 травня 1999 р. «Про затвердження Інструкції про порядок складання, видачі, реєстрації і зберігання державних актів на право приватної власності на землю, право колективної власності на землю, право власності на землю і право постійного користування землею, договорів на право тимчасового користування землею (в тому числі на умовах оренди) та договорів оренди землі»// Офіційний вісник України від 25.06.1999. - 1999.-№23.-С. 357, код акту 7789/1999.